

Asia: VN/2821/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

a) Mitä vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Laissa tulisi määritellä tarkasti mitä voidaan ottaa pois ja mitä ei. Toisaalta nuoren tilanteet ovat vaihtelevia ja riippuu paljolti myös nuoresta itsestään voiko pitää tiettyä välinettä hallussaan. Esimerkiksi nuorilla viiltely on hyvin yleistä - voidaanko kaikki siihen tarkoitukseen soveltuvat välineet ottaa pois? Luettelo olisi pitkä.

Saako nuorella olla esimerkiksi teräasetta huoneessaan jos harrastaa esimerkiksi partiota tai kalastusta. Perustason yksikön vastaavana voi todeta että nykyinen laki toimii hyvin mutta tarkennukset ovat paikallaan.

Ehdotukset ovat hyviä perhehoidon osalta. Nykylain osalta on ollut vaikeuksia tulkita mitkä ovat ns. Kasvatuksellisia keinoja ja mitkä tulkitaan rajoitustoimenpiteiksi. Varsinkin älylaitteiden käyttö kentällä keskusteluissa usein.

Tärkeää, että koskee sekä laitos- että perhehoidossa olevia lapsia. Parantaa lasten mahdollisuutta tulla yhdenvertaisesti kohdelluksi kasvatuksellisen rajaamisen osalta. Muutos kuitenkin edellyttää perhehoitajien osaamiseen ja koulutukseen sekä toiminnan valvontaan satsaamista.

b) Selkeyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa sijaishuoltopaikan arjessa? Jos ei, miten säännöksiä tulisi muuttaa?

Ehdotus mahdollisesti selkeyttää mahdollisuuksia puuttua kasvatuksellisesti tilanteissa, joissa se on välttämätöntä.

2. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolakiin (69 §) ja lastensuojelulakiin (16 b §) informatiivisluonteista viittausta voimassa olevaan sääntelyyn ns. hybridiyksikköjen perustamiseksi. Mitä vaikutuksia näette ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen kannalta?

Kannatan ehdottomasti ns. hybridiyksiköiden perustamista jossa yhdistyvät psykiatrinen osaaminen ja nuoren muun avun saaminen samassa yksikössä. Tämä voisi edesauttaa sitä ettei nuori siirry laitoksesta toiseen.

Ongelmana edelleen nykylainsäädännössä velvoittavuus suhteessa terveydenhuoltoon, ei toimi. Terveydenhuolto vetoaa helposti resurssipulaan ja näkee, että lapsen olosuhteet pitää saada tasapainotettua ennen kuin terveydenhuolto voi toimia. Uuteen lakiin tarvitaan enemmän velvoittavuutta terveydenhuollolle.

Pykälä ohjaa hyvinvointialueita järjestämään ja yhteensovittamaan vaativimpia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Mitä ovat vaativimmat palvelut? Pykälä jää velvoittavuuden osalta vajaaksi. Terveydenhuollon perustason vahvistaminen ja toimiva yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen välillä todennäköisesti parantaisi monen lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tilannetta ja mahdollisesti ehkäisisi lasten ja perheiden päätymistä lastensuojelun asiakkaiksi.

a) Ovatko ehdotukset sääntelyltään selkeitä ja käytännössä toteutettavissa?

-

b) Miten arvioitte henkilöstölle asetettujen vaatimusten riittävyttä?

-

c) Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään neljän kuukauden välein ja sen tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio. Miten arvioitte sääntelyä lapsen rajoittamisen tarpeellisuuden arvioimisen sekä sen sisällön ja laajuuden tarkistamisen näkökulmasta?

-

d) Mikä on näkemysenne ehdotetun palvelun suhteesta erityisen huolenpidon jaksoon?

-

4. Esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä. Ovatko ehdotukset tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa käytännössä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4.

Kyllä pääosin, esitys erityisen huolenpidon jakson pidentämisestä tarvittaessa on kannatettavaa.

62 ja 63§ Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamista koskeva päätöksenteko

- Perustason yksikössä nykyinen lainsäädäntö toimii näissä hyvin

Tarpeellista rajoittaa myös suhteessa henkilöihin, joita ei voida nimetä, kuten luonnoksessa esitetään.

64 ja 70 a § Tekninen valvonta lastensuojelulaitoksessa

- Ongelmallinen pykälä, pitää todella tarkasti määritellä missä yksikössä käytetään, esim. perustason yksikköön emme pidä sopivana. Riskinä myös, että korvataan henkilöstöä kun jotain asiaa voidaan valvoa kameravalvonnalla.

65 § Aineiden ja esineiden poisottaminen lastensuojelulaitoksessa

- Tarpeen lisätä välineitä/mahdollisuuksia, että sijaishuollon tarkoitus toteutuu. Oikeaan asiaan ollaan puuttumassa tällä muutoksella, vaikka näemme tässä myös riskejä, että voimankäyttöä aletaan käyttämään liikaa.

66 § Henkilöntarkastus

- Ehdotus on hyvä.

66 a § Henkilönkatsastus

- Ehdotus on hyvä.

67 § Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen

- Ehdotus on hyvä.

68 § Kiinnipitäminen laitoksessa

- Ehdotus on hyvä.

68 a § Kiinnipitäminen lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi

- Ehdotus on hyvä ja tarpeellinen

69 a § Luvatta lastensuojelulaitoksesta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

- Ehdotus on hyvä ja tarpeellinen.

69 b § Lapsen kiinniotto

- Ehdotus on hyvä ja tarpeellinen

69 c § Kiinniotetun lapsen kuljettaminen

- Ehdotus on hyvä.

69 d § Perhekodista luvatta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

- Ehdotus on hyvä.

69 e § Poliisin virka-apu laitoksesta ja perhekodista luvatta poissaolevan lapsen kiinniottamisesta ja kuljettamisesta

- Ehdotus on ongelmallinen, kaventaako poliisin roolia?
- Voi aiheuttaa arkeen tilanteita, joissa joudutaan poliisien kanssa keskustelemaan lähtevätkö ne tehtävälle vai ei.
- Hyvä kohta ehdotuksessa on se, että poliisilla on velvollisuus kuljettaa lapsi lähimpään lastensuojeluyksikköön.
- Tämä tarkoittaa myös sitä, että näitä virka-apupyyntöjä tehdään enemmän, riittääkö tähän poliisiresurssit?

71 § Erityiset rajoitukset kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana

- Tarpeellinen pykälä tässä palvelussa, jotta voidaan suojata lasta.

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

- Ehdotus on hyvä.

6. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta ja täsmennettäväksi viraston nykyistä rakennetta. Vastaisivatko ehdotukset tätä tavoitetta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 6.

- Ehdotus on kokonaisuutena hyvä. Se, että Valtion lastensuojelulaitoksen yhteydessä toimivassa koulussa annettavaa perusopetusta ja siihen liittyvää muuta opetusta ohjaisi Opetushallitus on hyvä ja yhdenvertaisuutta lisäävä täsmennys.

7. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Vastaavatko ehdotukset tätä tavoitetta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 7.

-

8. Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä.

Lastensuojelun asiantuntijatyöryhmän (14§) rooli edelleen vaihteleva eri hyvinvointialueilla. Onko sen tehtävät määriteltävä tarkemmin? Esim. Nyt laissa mainitaan, että voi antaa lausuntoja --> pitäisikö olla muodossa tulee antaa lausuntoja? Toisaalta lakiuudistuksessa mainitaan erillisestä asiantuntijatyöryhmästä suljetun laitospalvelun osalta. Tarvitaanko useita ryhmiä?

Virkavastuu ja päätöksentekovalta on keskittynyt tällä hetkellä liiaksi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle ja tässä esityksessä roolia vahvistetaan edelleen. Tämä osaltaan heikentää alan houkuttelevuutta ja toisaalta mahdollistaa sen, että lasten asioissa tehty päätöksenteko on epätasaista ja asiakkaiden asema on riippuvainen liikaa yksittäisten sosiaalityöntekijöiden arvioinnista, osaamisesta ja kokemuksesta. Lisäksi esityksen toteutuessa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävä on jatkossa enemmän hallintopainotteista, mikä vähentää työntekijän käytettävissä olevaa aikaa suoraan asiakastyöhön.

Niiranen Aino

Lapin hyvinvointialue - Perheiden ja työikäisten palvelut